

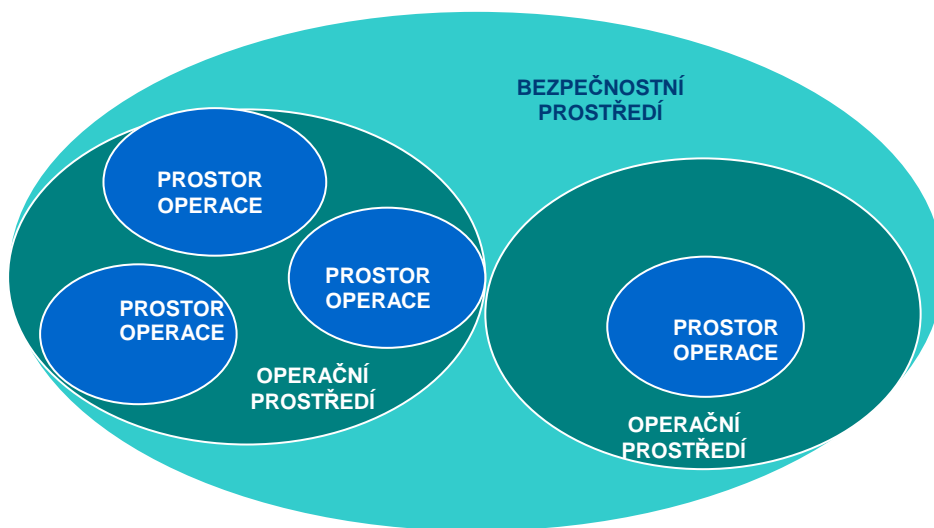
Pravděpodobné budoucí operační prostředí, operační požadavky a schopnosti ozbrojených sil ČR

Vlastimil GALATÍK, Antonín KRÁSNÝ

Pojem „operační prostředí“ je úzce spjat s pojmem bezpečnostní prostředí a je jeho součástí. Bezpečnostní spíše politické a operační spíše vojenské prostředí lze dělit podle rozsahu na globální, regionální i místní (vojensky řečeno strategické, operační i taktické).

Bezpečnostní prostředí ČR tvoří státy, mezinárodní a nadnárodní organizace a další subjekty, jejichž vzájemné působení se dotýká bezpečnosti ČR. Jedná se o geografický prostor, v němž se odehrávají jevy a procesy mající bezprostřední vliv na úroveň bezpečnosti ČR a na její národní zájmy, s nímž je ČR spojena řadou ekonomických, kulturních, demografických a jiných vazeb. Představuje ale i prostor, v němž mohou působit ozbrojené síly ČR na ochranu zájmů státu.¹

Operační prostředí je tvořeno souborem činitelů, podmínek, okolností a vlivů určujících charakteristické rysy, ve kterých bude vojenská operace probíhat. Je to část bezpečnostního prostředí, ve kterém se projevují různé vlivy na činnost v každém místě prostoru operace i v bezprostředním okolí. Obě prostředí jsou ve vzájemném vztahu a proto součástí hodnocení operačního prostředí musí být i hodnocení prostředí bezpečnostního.

Obrázek č. 1: Vztah bezpečnostního prostředí, operačního prostředí a prostoru operace

Operační prostředí lze definovat jako oblast, která se zabývá ohrožením, zranitelností různými vlivy a udržitelností ozbrojených sil ve zkoumaném prostoru (prostředí) s cílem dosáhnout úspěchu v operaci v daném časovém horizontu při

¹ KRÁSNÝ, A., SOCHA, O. Operační prostředí. Vojenské rozhledy, 2007, roč. 16, č. 2. ISSN 1210-3292.

efektivním využití zasazených sil a prostředků a minimalizaci rizik vzniku nežádoucích událostí a jejich negativních dopadů na síly plnící úkoly operace, včetně rekonstrukce následků způsobených případnou nežádoucí událostí.²

Budoucí operační prostředí

I v budoucnu bude operační prostředí charakterizováno jak stavem v sociálním prostředí, především (1) protivníkem (nepřitelem), (2) místním obyvatelstvem a sociálně-politickou a kulturní strukturou, (3) historií a tradicemi, (4) stavem životního prostředí, (5) infrastrukturou, (6) technologickými faktory, (7) stavem v informační oblasti, tak i v přírodním prostředí, zejména pak (8) terénem, klimatickými podmínkami a dalšími faktory.³

(1) Protivník (nepřítel)

Budoucí pravděpodobný protivník bude velmi rozmanitý co do své organizace, cílů, technologické úrovně, hodnot, které uznává a podobně. Může být charakterizován následujícím způsobem:

- (a) Pravidelné ozbrojené síly s pevnou a známou organizační strukturou, působící dle přijatých doktrinálních zásad a pravidel a respektující normy mezinárodního práva.
- (b) Polovojenské organizace a formace charakteru domobrany a občanských obranných sdružení s účelovou organizační strukturou, zpravidla jen s lehkými zbraněmi a nízkou úrovní respektování všeobecně uznávaných právních norem.
- (c) Partizánské (guerillové) jednotky působící proti domácí vládě a jejím případným spojencům, přičemž nerespektují téměř žádné právní normy.
- (d) Teroristické organizace jak v národní, tak i nadnárodní či globální úrovni i nadále usilující o vysoký počet obětí, který svými psychologickými dopady přesáhne státní hranice a ovlivní veřejné mínění nejen v jedné zemi, ale v celém regionu či dokonce v celém světě. Násilné akce budou mít oproti dnešku zřetelnější politické zaměření.
- (e) Zločinecké organizace prosazující své zájmy i ozbrojenou silou a kontrolou celých oblastí jako jsou zdroje produkce drog, transportní trasy komodit šedé ekonomiky, obchod s lidmi a podobně.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Znalosti o potenciálním nepříteli a jeho možnostech.
- Působení proti širokému spektru možného protivníka.
- Příprava na širokou škálu různorodých zasazení.
- Univerzálnost bojového použití ozbrojených sil nebo profilace určených typů jednotek.

² Tamtéž.

³ KRÁSNÝ, A. Budoucí vojenské prostředí, Obrana a strategie, 2007, roč. 7, č. 1. ISSN 1214-6463.

(2) Místní obyvatelstvo, sociálně-politická a kulturní struktura

Vzhledem k možnosti zasazení i mimo teritorium Evropy roste důležitost znalostí o povědomí místního obyvatelstva, jeho etnického složení, ekonomického a náboženského rozvrstvení a vztahu ke kulturním i životním hodnotám a tradicím. Nezbytné se stává pochopení místních zvyklostí, role místních náboženských i společenských autorit ve společnosti a způsobů k získání jejich následné podpory nebo přinejmenším dosažení jejich zdrženlivého postoje ve vztahu k zasazeným silám a k plnění stanovených operačních úkolů. Je nutné být připraven na setkání se zcela odlišným přístupem k hodnotovému systému, ten plně respektovat a vyvarovat se požadavkům na okamžitou, případně i násilnou změnu.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Znalost sociálního prostředí (složení obyvatelstva, náboženské otázky, ekonomická situace, hlavní konfliktní vnitrostátní otázky, nálady obyvatelstva v prostoru nasazení apod.).
- Získání místních náboženských a civilních autorit a spolupráce s nimi.
- Pochopení a tolerance k „místním hodnotám“.
- Vzrůst úlohy CIMIC před i při nasazení.
- Nové formy přípravy osob (sociálně-politická a kulturní příprava).

(3) Historie a tradice

Pochopení historického vývoje v zemi či regionu předpokládaného zasazení může být velmi významné pro úspěch operace a k vyvarování se případných chyb a omylů, později jen velmi těžko napravitelných. Velmi důležité je pochopení historického kontextu postavení země v regionu, vztahy se sousedy a k náboženství, role národnostních minorit a majorit, historických osobností, dědictví tradic v náboženství i ve společenském uspořádání. Oslavy významných výročí, náboženské svátky i každodenní tradiční činnosti místního obyvatelstva musí být známé, umožněné a plně respektované i přes určité možné komplikace pro bezpečnost vlastních sil. Ochrana kulturních památek bude i nadále považována za významnou součást každého zasazení (operace).

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Znalost a respektování historie, kulturních a společenských tradic a náboženských aspektů života.
- Respekt k místním tradicím, etnickým, náboženským, kulturním.
- Ochrana kulturních a historických památek v prostoru nasazení (v pravidlech nasazení ROE – Rules of Engagements).
- Vzrůst úlohy CIMIC před i při nasazení.
- Nové formy přípravy osob (sociálně-historická a kulturní příprava).

(4) Stav životního prostředí

Prohlubující se globální změny klimatu a pokračující devastace životního prostředí může vést v některých oblastech světa ke katastrofálnímu úbytku zdrojů pitné vody, potravin, nedostupnosti energetických zdrojů s důsledky v rozvratu společnosti a zesíleným migračním tlakem do oblastí ekonomicky rozvinutějších a ekologicky méně postižených. Problematika životního prostředí, vody, surovin a energií, potravin, zdraví,

informačního propojení, spravedlivého bankovního, ekonomického a hospodářského systému se vztahem k sociálnímu a politickému prostředí bude ještě výrazněji ovlivňovat situaci v operačním prostředí. Zasazené síly se mohou potýkat s nemožností využívat pro svou potřebu místní zdroje, zejména pak pitnou vodu a potraviny, kdy naopak budou pod tlakem jako distributor dovezené či upravené vody a potravin i pro potřeby obyvatelstva. Nelze vyloučit i dlouhodobé činnosti vojsk v prostorech zamořených v důsledku přírodních katastrof a ekologických havárií.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Důsledná analýza životního prostředí a jeho vlivu na průběh operace.
- Úporná činnost snižující nároky na vodu a potraviny.
- Zvýšení přesnosti a cíleného účinku používaných prostředků ničení, maximální snížení „vedlejších“ účinků bojové činnosti.
- Zvýšení schopnosti v zásobování vodou a potravinami, včetně distribuce humanitární pomoci.
- Relativně dlouhodobé zasazení i v prostorech ekologicky devastovaných.

(5) Infrastruktura

Infrastruktura v prostoru nasazení může působit komplikace jak pro schopnosti rozmístitelnosti a mobility, tak i v logistickém zabezpečení kvůli její nefunkčnosti nebo její neexistenci. Významné dopady bude mít na postoje místního obyvatelstva a zprostředkovaně na otázky ochrany vojsk, kdy se mohou stát zástupným problémem a zdůvodněním útoků nespokojenců a zájmových skupin. Naopak pro operace na teritoriu NATO/EU lze uvažovat o využití místní infrastruktury podle principů podpory hostitelskou zemí (HNS - Host Nation Support).

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Podíl na budování infrastruktury na vlastním území.
- Využívání stávající infrastruktury na území možného nasazení.
- Dostatečná kapacita zásob a přepravních prostředků schopných působit i v prostorech s nedostatečnou infrastrukturou.

(6) Technologické faktory

Bude se zvyšovat dostupnost vyspělých vojenských a komerčních technologií využitelných ve vojenské oblasti, což bude představovat nové příležitosti i pro potenciální protivníky. Pro vojenské účely budou aplikovány poznatky z oblasti informačních technologií, nanotechnologií a biotechnologií. Věda a technologie umožní další rozvoj systému velení a řízení (s velkým nárůstem datových toků na nejnižších stupních velení), shromažďování, vyhodnocování a přenos informací v reálném čase (NEC – Network Enabled Capability). Bude pokračovat rozvoj senzorů, družicové techniky, bezobslužných automatizovaných systémů. Zvyšována bude přesnost, dosah a cílená účinnost zbraní a zbraňových systémů. Bude pokračovat vývoj a zavádění neletálních systémů působení na protivníka. Nové materiály přispějí ke snížení logistické náročnosti systémů (lehčí technika, menší spotřeba paliv a energií), jejich mobility a udržitelnosti. V oblasti společenské zesílí vliv mezinárodního práva, ale současně se budou projevovat snahy o konfrontaci v souvislosti s nerovnoměrným vývojem. Význam nemateriálových technologií (strategií, doktrín) nadále poroste.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Participace na rozvoji technologií, sdílení výsledků vědy, výzkumu a vývoje.
- Dostatečné investice i výzkumný potenciál pro zdůvodněné rozvojové programy a zejména pro operační praxi.
- Rozvoj oblastí, kde je ČR na čele aliančních sil.
- Rozvoj i v oblasti nemateriálových technologií.

(7) Stav v informační oblasti

Rostoucí závislost společnosti na informačních technologiích má rozhodující význam na udržení funkčnosti státu ve všech jeho doménách, včetně ozbrojených sil, které budou vysoce závislé na informatizaci a fungování síťového prostředí:

- (a) ČR bude v této oblasti stále více zranitelnější a účinná ochrana kybernetických a informačních systémů před narušením bude vyžadovat neustálou, rychlou a účinnou implementaci nejnovějších poznatků z této oblasti do praxe.
- (b) V operačním prostředí budou informace sehrávat roli samostatného činitele a postupně se stanou hlavním prvkem jakéhokoli konfliktu. Zlepší schopnosti velení v boji, zvýší nebo i omezí bojové možnosti. Budou dalším rozměrem bojových i nebojových operací. Mohou ovlivnit myšlení, plánování, proces rozhodování a další činnosti včetně jejich zpětné vazby. Maskování, utajení a klamání se stanou skutečně efektivní součástí informačních operací.
- (c) Význam médií a svobodného přístupu k informacím se bude prohlubovat. Stále více globálně závislý svět bude vyžadovat časovou dostupnost, šíření a aplikaci informací. V regionech, ve kterých budou technicky pokročilá domácí média bojovat o vliv nad názory lokálních a mezinárodních posluchačů, budou schopna efektivně ovlivnit porozumění krizi nebo konfliktu a pravděpodobně získají iniciativu. V tomto kontextu musí být vojenské síly schopné provádět operace pod dohledem médií, a tím i veřejnosti, což si vyžádá vyšší transparentnost a otevřenost.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Další rozvoj a implikace NEC.
- Ochrana informačních systémů informačních toků před útoky všeho druhu.
- Vybavení prostředky přenosu informací na soudobé úrovni.
- Funkční systém velení a řízení.
- Účinné psychologické a informační operace.
- Pozitivní přístup a využívání médií.

(8) Terén a klimatické podmínky

Zvyšující se požadavky na geografickou vzdálenost zasazení, které kolem roku 2030 mohou mít až globální rozměr, jsou úzce spojeny s velmi rozmanitými terénními a klimatickými podmínkami, kladoucími mimořádné nároky na osoby i materiál:

- (a) V budoucích operacích ozbrojených sil ČR nelze vyloučit prakticky žádný typ terénu, od nížin a proláklín přes velehory, pouště, džungle, lesy, stepi až po relativně izolované ostrovy.
- (b) Z hlediska klimatu mohou být ozbrojené síly zasazeny, kromě Arktidy a Antarktidy, ve všech klimatických pásmech.

Závěry pro požadavky na ozbrojené síly a jejich schopnosti:

- Připravenost pro zasazení v libovolném terénu a klimatu.
- Nové formy přípravy osob (klimatická příprava).
- Vhodná nebo přizpůsobitelná technika.
- Pružné změny ve výstroji a výbavě vojáků podle geografických podmínek.

Operační prostředí, ve kterém budou ozbrojené síly nasazeny, determinuje požadavky pro jejich výstavbu a přípravu. Ovlivňuje možný způsob vedení operací na všech stupních velení a řízení.

Operační požadavky a schopnosti ozbrojených sil

Požadavky na ozbrojené síly z hlediska jejich předurčení, stanovení rozhodujících úkolů i limity pro jejich realizaci bude i nadále definovat politická reprezentace země a v ozbrojených silách budou vyjádřeny v jejich schopnostech. Samotné schopnosti budou chápány mnohem komplexněji, nejen tedy jako operační schopnosti, i když ty zůstanou rozhodujícími z hlediska základního poslání ozbrojených sil⁴, ale také jako schopnosti sociálně ekonomické, které vytváří podmínky pro naplnění schopností operačních.

Požadavky na ozbrojené síly

Základní požadavky na ozbrojené síly musí vycházet z předpokládaného příspěvku k naplnění vojensko-politických ambicí a může to být jejich disponibilita, vysoká mobilita, operační efektivita.

(9) Disponibilita

Bude i nadále dána systémem výstavby ozbrojených sil a jejich existencí v míru a systémem mobilizačního a operačního rozvinutí reagujícím na vznik závažných krizových situací, který musí zajistit ve správnou dobu a na správném místě síly a prostředky odpovídající ohrožením, na které má být reagováno.

(10) Vysoká mobilita ozbrojených sil

Požadavek vysoké strategické, ale i operační a taktické mobility je spojen s úsilím předcházení krizím a jejich řešením mimo teritorium země a v relativně krátkých reakčních časech, které sníží riziko rozpoutání mnohem hlubší a ničivější krize, případně její další šíření.

⁴ KRÁSNÝ, A., HREBÍČEK, M., GALATÍK, V., : Vojenské prostředí, schopnosti ozbrojených sil a prognózy dalšího vývoje, Studie ÚSS/2005 – S – 2 – 032, Brno 2005.

(11) Operační efektivita

Vyjadřuje požadavek na splnění operačního úkolu rychle, účinně, při minimálních ztrátách a za co nejmenších nákladů. To mohou realizovat i relativně malé ozbrojené síly, ale vybavené moderními a vysoce účinnými prostředky.

Schopnosti ozbrojených sil

Schopnosti ozbrojených sil budou i nadále vyjadřovat jejich kvalitu i použitelnost. Mají umožnit efektivně eliminovat bezpečnostní hrozby a rizika v budoucích krizových situacích a válečných konfliktech při kolektivní i individuální obraně.

Schopnosti ozbrojených sil ČR jsou a budou tvořeny připravenými osobami začleněnými v odpovídající organizační struktuře, kvalitou výzbroje a výstroje a úrovní všestranného zabezpečení.

Z hlediska hlavního předurčení ozbrojených sil, to je k vedení bojových operací, budou mít i nadále prioritu operační schopnosti.

Schopnosti ozbrojených sil budou i nadále vyjadřovat co ozbrojené síly s prostředky, kterými disponují, mají umět, znát a mají být schopny realizovat v přípravě k nasazení v rámci operace a v jejím průběhu, ale i po skončení ozbrojených akcí (podíl na řešení postkonfliktní situace).

Reálně lze předpokládat, že operační schopnosti ozbrojených sil ČR kolem roku 2030 nebudou pojmově zásadně odlišné od schopností současných, ale zcela zásadně vzrostou požadavky na jejich kvalitu a změní se i jejich kvantitativní ukazatele. Vzhledem ke vzrůstajícím požadavkům na zasazení především v expedičních operacích, zejména mírového charakteru, objektivně vzroste význam schopnosti civilně – vojenské spolupráce (CIMIC) a požadavky na schopnosti strategického a operačního manévru (přepravy a přepravitelnosti). Ve vztahu k možnému rozsahu účasti (velikosti kontingentu) bude hrát značnou roli otázka výzbroje a výbavy jednotlivce a malé jednotky, speciálních, případně specializovaných sil. Specializace musí být chápána spíše na oblasti boje či možné fáze operace, než vyjádřená výstavbou specializované jednotky. Navíc budoucí schopnosti musí být i univerzálnější pro případné plnění úkolů při asistenčních a záchranných (humanitárních) operacích a to jak na území státu (doplnění nebo náhrada některých prvků kritické infrastruktury státu při jejich nedostatku či vyřazení), tak i mimo něj (ochrana objektů v zahraničí či evakuace občanů státu mimo krizové oblasti).⁵

Základní operační schopnosti

Schopnosti, kterých má být postupně dosaženo a kterými by měly ozbrojené síly okolo roku 2030 disponovat jsou následující: dostupnost sil (12), efektivní zpravodajská činnost a průzkum (13), rozmístitelnost a mobilita(14), účinnost nasazení (15), efektivní systém velení a řízení, spojení a informování (16),

⁵ GALATÍK, Vlastimil. Trendy rozvoje schopností ozbrojených sil: podkladová studie pro dlouhodobý výhled rozvoje resortu. Brno: ÚSS UO, 2005. ÚSS/2005 –S – 003.

udržitelnost (17), odolnost a ochrana sil (18)⁶, civilně vojenská spolupráce (19), ale i schopnosti sociálně-ekonomické (20) .

(12) Dostupnost sil

Včasná dostupnost sil je nezbytná za účelem nastolení a udržení dostatečné a účinné vojenské přítomnosti ve stanovené době a na správném místě, včetně schopnosti vytvářet síly za pomoci vhodné a stupňovité pohotovosti/připravenosti, aby bylo možné plnit požadavky vyplývající ze změn v bezpečnostním (operačním) prostředí a aby byla zajištěna rotace sil zasazených do operace.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Mít v míru počty osob a techniky nezbytné k plnění spojeneckých závazků, tj. včasnou dosažitelnost sil a prostředků potřebných pro plnění úkolů v operacích.
- Mít odpovídající organizační strukturu v závislosti na zdrojových kapacitách, tedy udržovat odpovídající připravenost určených sil k nasazení.
- Disponovat funkčním systémem postupného rozvinutí ozbrojených sil pro případ narůstání ohrožení bezpečnosti státu, včetně zajištění připravenosti potřebných zásob materiálu pro neočekávané nasazení.
- Být připraveny k efektivnímu využití výrazného nárůstu zdrojů pro potřebu ozbrojených sil (u osob na dvojnásobek až osminásobek mírového stavu i více a u finančních zdrojů čtvrtinu až třetinu HDP i více) při nárůstu nebezpečí ohrožení státu.

(13) Efektivní zpravodajská činnost a průzkum

U účinného zpravodajství jde o sběr a rozšiřování spolehlivých a včasných informací za účelem předvídání/předcházení a reagování na situaci tak, jak je nezbytné pro jakýkoliv požadavek vyplývající z úkolů ve vztahu k bezpečnostním zájmům NATO/EU a nepřátelským akcím. Nedílnou součástí je i ochrana informací ve všech formách. Vzrostou i požadavky na informace ve vztahu k předpokládanému zasazení v krizových oblastech v zahraničí. Spolehlivě predikovat vznik možných ohrožení a krizí pro bezpečnost státu i spojenců.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Využívat jak vlastní, tak i spojenecké zdroje informací a podílet se na nezbytné míře sdílení těchto informací.
- Podílet se informacemi a podklady pro rozhodování v reálném čase (NNEC).
- Rozvíjet a účelně využívat stacionární a mobilní prostředky zpravodajské, průzkumné, sledovací, komunikační a informační struktury.
- Důraz na zajištění interoperability používaných prostředků, včetně zvyšování jejich mobilnosti a výkonu.
- Vysokou úroveň ochrany získaných, zpracovávaných a přenášených utajovaných informací.
- Získávat cílené informace ve vztahu k předpokládanému použití ozbrojených sil.

⁶ Tamtéž.

(14) Rozmístitelnost a mobilita

Schopnost rozvinutí a mobility ozbrojených sil je nezbytná k možnosti koncentrace sil a schopnosti zapojit se do střetnutí na správném místě a ve správnou dobu (schopnost rozvinout se) a být schopen rychle přemístit již jednou rozvinuté síly (mobilita). I nadále bude závislá na schopnosti plánovat, připravovat a organizovat přepravu sil do prostoru nasazení a jejich rychlé a organizované rozmístění. Bude podmíněna propustností komunikačních tras a parametrech techniky. V popředí stojí přepravitelnost sil a prostředků prostředky strategické přepravy v celém prostoru možných operací. Potřebná bude dostupnost prostředků povrchové (pozemní, námořní) a vzdušné přepravy, včetně připravenosti infrastruktury a schopnosti využívat dopravní aj. infrastrukturu, dále schopnost organizování dopravy a zajišťování údržby a obnovy dopravní infrastruktury využívané v prostoru nasazení. Pro dosažení této operační schopnosti je rovněž nezbytná odpovídající nevojenská infrastruktura, zejména stav a kapacita nakládacích a vykládacích letišť, železničních stanic a komunikačních směrů pro přesuny.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Důsledně řešit operační přípravu státního území.
- Mít k dispozici multisklad s manipulačním centrem a kontejnerovým terminálem.
- Zdokonalovat vybavení ozbrojených sil potřebnou přepravní a manipulační technikou.
- Rozvíjet program kontejnerizace a paletizace systému zásobování.
- Zajištění velkokapacitních dopravních letounů, ať již vlastních nebo smluvně od spojenců a možností dalších druhů přepravy podle charakteru a trvání operací.
- Operační a taktickou mobilitu zajistit vhodnou volbou bojové techniky a prostředků operační přepravy.

(15) Účinnost nasazení

Je vytvářena efektivní činností pro schopnost operovat se silami a zbraňovými systémy s vysokou účinností napříč širokým spektrem ozbrojených sil za všech okolností, které mohou nastat. Je podmíněna schopností naplánovat, připravit, organizovat a koordinovat vedení operace. Zvýšení účinnosti nasazených sil a prostředků bude závislé na jejich zabezpečení a vybavení vhodnou výzbrojí a technikou pro vedení bojové i nebojové činnosti, umožňující účinné manévrování v prostoru operace včetně schopnosti identifikace vlastních a spojeneckých sil a jejich odlišení od sil protivníka. Významnou oblastí je otázka koordinace a to jak na úrovni spojenecké, tak i uvnitř vlastních sil s cílem jejich zasazením zahájit co nejrychlejší a nejefektivnější plnění úkolů. Manévr při zasazení musí být jednoduchý, snadno proveditelný, vytvářející podmínky pro přechod k plnění následujících činností. Oslabení stran konfliktu může být nahrazeno komplexním a koordinovaným přístupem všech činitelů, vojenských i civilních. Operační koncepce civilně-vojenských operací (CIMIC) by měla usilovat o dosažení účinků nad celým spektrem prostředků stran konfliktu za účelem potlačit jejich vůli bojovat a dosáhnout požadovaného konečného stavu. Vyjádřením tohoto úsilí bude i koncepce EBAO (Effects-Based Approach to Operations), která je ve skutečnosti integrací vojenských a civilních zdrojů a koordinací postupů s cílem dosáhnout požadovaného výsledku/efektu. Půjde o promyšlenou a komplexní aplikaci různých aliančních nástrojů v kombinaci s praktickou

spoluprací s ostatními účastníky (včetně jejich schopností) k vytvoření efektivních nástrojů k dosažení plánovaných cílů a požadovaného konečného stavu definovaného Aliancí⁷.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Mít přiměřeně připravené dostatečné síly vybavené soudobou technikou v závislosti na dostupných zdrojích.
- Pro účinnost zasazení mít možnost výběru nejvhodnějších jednotek s patřičnou výzbrojí a vybavením odpovídajícím konkrétní situaci a stanoveným cílům a úkolům.
- Mít odpovídající kvalitu výzbroje a výstroje.
- Využívání dokonalých nástrojů velení a řízení.
- Vysoká úroveň součinnosti druhů vojsk i se všemi dalšími aktéry v operacích.

(16) Efektivní systém velení a řízení, spojení a informování

Schopnost efektivního systému velení, řízení a komunikace na bázi C4ISR (velení, řízení, spojení, výpočetní technika, zpravodajství, sledování a průzkum) je předpokladem pro účinné plánování, přípravu, organizaci a řízení ozbrojených sil. Systém bude vybudován jako moderní, pružný, založený na využívání nejnovějších technologií, k naplnění požadavku nezbytného pro efektivní plnění úkolů a úspěšného splnění cíle operace. Struktura a organizace systému velení bude kopírovat organizační struktury ozbrojených sil a bude uzpůsobená pro zajištění nejpravděpodobnějších úkolů plněných ozbrojenými silami. Potřebný je další nepřetržitý rozvoj NEC a účelné využití stacionárních a mobilních prostředků komunikační a informační infrastruktury s důrazem na zajištění jejich interoperability a zvyšování jejich mobility, výkonu a úrovně ochrany získaných, zpracovávaných a přenášených utajovaných informací. Důležité místo v systému velení má vojenské zpravodajství a zpravodajské informace, jako nezbytný předpoklad účinného a reálného plánování a rozhodování na všech úrovních.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Mít vytvořený systém plánování použití sil a prostředků pro plnění úkolů v krizových situacích a krizové plány.
- Rozvíjet schopnosti plánovat, připravovat, organizovat a řídit činnost ozbrojených sil a efektivně jim velet v bojových i nebojových operacích.
- Důsledně dbát na výstavbu a přípravu organizačních prvků velení, řízení, komunikačního a informačního zabezpečení.
- Komunikační systém mít vybaven soudobou technikou v závislosti na dostupných zdrojích.
- Rozvíjet koncept NEC.

(17) Udržitelnost

Základním předpokladem zajištění udržitelnosti bude i nadále odpovídající logistická podpora schopná zajistit poskytnutí včasného a účinného zásobování při jakýchkoliv operacích až do doby, kdy bude dosaženo cílů operace. Dlouhodobá

⁷ KRÁSNÝ, A., SOCHA, O. Operace s efektivním účinkem. Vojenské rozhledy, 2008, roč. 17, č. 2, ISSN 1210-3292.

udržitelnost sil a prostředků v prostoru nasazení bude podpořena schopností plánovat, připravovat a organizovat personální, logistické a zdravotnické zabezpečení nasazených sil, optimalizací skladby a množství udržovaných zásob a schopností jejich doplňování z civilních (místních) zdrojů, schopností průběžně zásobovat nasazené síly potřebným materiálem a službami, schopností zabezpečovat odsun a opravy poškozené techniky, včetně zabezpečení záchran, odsunu, léčení a návrat raněných a nemocných. Důležitá bude i existence dostatečných záloh personálu pro doplnění nasazených sil, schopnost průběžně získávat a připravovat další potřebný personál pro případnou rotaci sil.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Rozvíjet národní prvky logistického zabezpečení vybavených soudobou technikou v závislosti na dostupných zdrojích.
- Maximálně využívat spojeneckých prvků logistického zabezpečení a místních zdrojů.
- Mít i v míru připraveny přiměřené zásoby a vhodné přepravní prostředky.
- Mít dostatečný počet kvalitně připraveného personálu.
- Dosáhnout vysokého stupně automatizace a robotizace.

(18) Odolnost a ochrana sil

Odolnost a ochrana sil k minimalizaci účinků jakékoliv nepříznivé/nepřátelské akce jsou důležité pro minimalizaci ztrát na živé síle a materiálu a tím zachování bojové síly ozbrojených sil. Účinná ochrana nasazených sil a prostředků a jejich odolnost je založena na včasném varování ozbrojených sil o připravovaných a prováděných úderech protivníka vzdušnými, pozemními, námořními a raketovými prostředky a to jak konvenční, tak i chemickou, biologickou, případně i jadernou municí. Ozbrojené síly se chrání prováděním aktivních opatření, což znamená především ničením prostředků protivníka nebo pasivními opatřeními, jako je ukrytí živé síly a materiálu, budování ochranných staveb, rozptýlení ozbrojených sil na větší ploše, maskování a klamání. Významnou schopností napomáhající odolnosti a ochraně sil je vysoká mobilita, umožňující vyhnout se úderům protivníka, měnit prostory rozmístění a činnosti, rychle rozptýlovat a znovu soustřeďovat ozbrojené síly a materiál. Tomu napomůže i vybudovaná obranná a komunikační infrastruktura. Důležitou podmínkou účinné odolnosti a ochrany sil i nadále zůstane efektivní vzdušná obrana znemožňující vést protivníkovi cílené údery na ozbrojené síly ve všech druzích činností.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Udržet vůdčí roli v rozvoji schopností v nichž ČR a její ozbrojené síly zaujímají čelní místo (OPZHN, pasivní průzkumné systémy, zdravotnické zabezpečení).
- Podílet se na hlubší integraci spojeneckého / aliančního systému vzdušné obrany.
- Snižovat podíl lidské obsluhy v používání zbraňových a dalších systémů.
- Rozvíjet schopnost delšího autonomního působení jednotlivce na bojišti.
- Rozvíjet mobilitu zahrnující i schopnost výsadku a efektivního pohybu především v zastavěném prostoru.
- Další prohloubení schopnosti přežití zahrnující v sobě bezpečnost vybavení (výstroj a výzbroj) vojáka, bojovou identifikaci, ochranné maskování a OPZHN.

(19) Civilně vojenská spolupráce

CIMIC se stává požadavkem kladeným na všechny ozbrojené síly v operaci v kterékoliv její fázi. Specializované orgány CIMIC odborně řídí tuto činnost a řeší specifické otázky přesahující schopnosti běžných ozbrojených sil. V přípravné fázi sehrávají rozhodující roli orgány odpovědné za CIMIC garantující dostatečné informace o prostředí předpokládaného zasazení a přípravu všech zasazovaných sil. Následně v bojové a zejména ve stabilizační fázi se CIMIC musí stát záležitostí všech aktérů/součástí ozbrojených sil bez rozdílu, specializované orgány CIMIC musí být využívány především k plnění specifických úkolů vyžadujících zvláštní znalosti a dovednosti.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená:

- Výrazně rozšířit stávající personální a materiální organizační prvky CIMIC.
- Prosadit CIMIC jako integrální součást operace a boje.
- Cestou účinné CIMIC přispět k realizaci koncepce EBAO.

(20) Vybrané sociálně-ekonomické schopnosti ozbrojených sil

Vedle operačních schopností ozbrojených sil bude nutné zvažovat i význam a kultivaci skupiny schopností sociálně-ekonomických. Tyto schopnosti vytváří základní předpoklady pro realizaci schopností operačních. Jde zejména o schopnost výchovně vzdělávací, všestranné péče o člověka, akviziční, modernizace a rozvoje, vědecko-výzkumnou apod.

- (a) Výchovně vzdělávací schopnost je nezbytná pro formování vysoce výkonného vojenského profesionála, schopného v maximální míře využít svůj individuální potenciál a prostředky, kterými disponuje. Tato schopnost bude nemyslitelná bez moderní vzdělávací a výcvikové základny a širokého přístupu k informacím všeho druhu.
- (b) Profesionální ozbrojené síly se budou potýkat s dravou konkurencí na trhu práce a potenciálními deficity v rekruotačních zdrojích. Finanční motivace nebude patrně již dostatečným důvodem pro službu v ozbrojených silách a bude nutno hledat přijatelné alternativy. Řadu možností bude skýtat systém péče o člověka, například systém zdravotní péče i o bývalé vojáky po ukončení kontraktu, možnosti vzdělání, zajištění rodin v době nasazení v operacích, kulturní a sportovní vyžití, rehabilitační péče a další.
- (c) Akviziční systém si nutně vyžádá zjednodušení a dynamické zrychlení celého procesu. Uspokojení požadavků a potřeb zejména zasazených sil z hlediska doplnění výzbroje, výstroje, úprav techniky apod. bude jednou z podmínek úspěchu misí.
- (d) V oblasti modernizace a rozvoje ozbrojených sil musí dojít k těsnému sepětí operačních výhledů a požadavků s výhledy a požadavky technologickými, nejlépe cestou integrovaných projektových týmů a respektováním operačních priorit.
- (e) Uplatnění vědeckých poznatků a výsledků výzkumu v praxi se neobejde bez masivních, ale cílených investic do této oblasti. Výzkum a vývoj musí vycházet z požadavků praxe a k tomu bude nutné zamezit „výzkumu pro výzkum.“

Jednotlivé operační schopnosti jsou vzájemně propojené, na sobě závislé a často se i překrývají. Důraz bude stále více kladen na dosažení vysokého stupně interoperability a kompatibility mezi silami a prostředky všech zúčastněných sil v operaci.

Budoucí požadavky na operační schopnosti ozbrojených sil budou okolo roku 2030 ovlivněny celou řadou faktorů, dnes i dosti těžce předvídatelných nebo dosud neidentifikovaných. Nejvýznamnější vliv na kvalitativní i kvantitativní ukazatele bude mít zejména vývoj bezpečnostního prostředí v globálním, regionálním i lokálním měřítku, disponibilní obranné zdroje (lidské, materiální, finanční), technologický rozvoj a ochota investovat do výzkumu a vývoje, vývoj v aliančních, koaličních vazbách a z toho plynoucí organizace kolektivní obrany včetně závazků přijetých ČR, klimatické změny vyvolávající negativní doprovodné jevy jak v přírodní, tak i ve společenské (sociální) oblasti.

Lze shrnout, že nyní definované (klíčové) operační schopnosti, doplněné o rozšířené schopnosti účinné civilně-vojenské spolupráce, včetně sociálně-ekonomických, zajistí adekvátní reakci na hrozby a rizika, dnes ještě ne zcela zřejmá a odhalitelná. Další vývoj může také vyvolat nutnost nalézt zcela novou schopnost, odpovídající ohrožení zcela nového charakteru, a to až na základě nových poznatků, které dnes ještě nejsou k dispozici. Předvídat bez opory v objektivních skutečnostech by bylo nezodpovědným přístupem k realitě a v konečném důsledku i následným mrháním obrannými zdroji.

* * *

Vývoj operačního prostředí bude nadále podtrhovat význam schopnosti vést větší množství menších, současně probíhajících operací až ve strategické vzdálenosti od domácích základů včetně dlouhodobého udržení operací, často s malou nebo žádnou HNS, a to i u ozbrojených sil ČR, jako plnohodnotné součásti NATO/EU. To s sebou přinese zvýšené nároky na logistické zabezpečení většího počtu menších jednotek současně nasazených v různých operacích. Větší část spojeneckých sil bude muset být připravena k nasazení a použití a být schopna rychlého přechodu mezi vedením boje a udržováním míru. Celkové počty sil se budou pravděpodobně snižovat, ale snížení musí být doprovázeno odpovídajícími investicemi do zvyšování bojové účinnosti. Pro rozvoj struktury a schopností ozbrojených sil ČR bude významným určujícím principem komplementarita sil působících ve spojeneckých uskupeních.

Vojenské operace budou zpravidla probíhat v operačním prostoru, kde budou působit různé vládní i nevládní organizace a pod přímým tlakem medializace všech akcí ozbrojených sil.

Na základě analýzy operačního prostředí budou bojové i nebojové operace probíhat v rámci rozvinuté koncepce EBAO. Vzhledem ke složitosti realizace této koncepce je třeba mít včas dostatek potřebných informací před i během plánování. Při provádění operací dbát důsledně na vyhodnocování jednotlivých oblastí činnosti a jejich efektivity v určeném operačním prostoru. Sběr zpravodajských informací, jejich analýza, předávání a vzájemná výměna budou zvláště důležité pro předvídaní a pokud to bude možné, předcházení nebo zastavení konfliktů. Bude požadováno plné porozumění operačnímu prostředí a aktivní přístup již v počátečních fázích objevující se krize. Operace různé intenzity mohou a budou probíhat souběžně. Operace k nastolení míru, které mohou zahrnovat stabilizační a ochranné úkoly budou vyžadovat velkou přizpůsobivost.

Nicméně, je možné, že bude potřebné přizpůsobit strukturu sil, které mohou být jen lehce vyzbrojeny a budou moci splnit úkol s minimálním nebo bez použití síly.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená budovat strukturu ozbrojených sil pro nejčastější (nejpravděpodobnější) operace a připravovat ozbrojené síly na nejtěžší (nejnáročnější) operace.

Přístup k operacím v duchu koncepce EBAO zahrnuje komplexní využití vojenských i nevojenských nástrojů jako je zpravodajská činnost a výměna informací mezi všemi aktéry, schopnost předvídat a reagovat, využití NEC. Jeho základ tvoří komunikační a informační systém (CIS-Communication and Information Systém). Dále zahrnuje zvýšení množství nasaditelných sil se schopnostmi vedení boje, ale i udržování míru při koordinované spolupráci s civilními představiteli a agenturami, což znamená provádění operací po ukončení konfliktu. To vše povede při integrovaném působení k dosažení požadovaných výsledků při minimálních nákladech.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená mít k dispozici všestranně připravený profesionální personál, moderní techniku a vybavení včetně bezchybně fungujícího systému všestranného zabezpečení.

Na významu bude získávat schopnost vést operace společensky únosným a akceptovatelným způsobem a s přijatelným řešením. Zástupci nejrůznějších společenských a zájmových skupin budou aktivněji řešit ekonomické, sociální, technologické a ekologické problémy spojené s vojenskou akcí, a to v rovině nových společenských zakázek, za respektování plurality aktérů, reprezentujících obecné mínění a vůli. Pozitivní vnímání vojenské intervence doma, v zahraničí a zejména v operačním prostoru se stane jednou z rozhodujících podmínek (těžištěm) pro úspěch operace.

Pro ozbrojené síly ČR to znamená důraz položit na rozšíření a zvýraznění úlohy CIMIC všeobecně i sil a prostředků specializovaných na CIMIC v rámci organizačních struktur vojsk.

Na základě politické nezbytnosti udržení veřejné podpory budou vydávána politická omezení pro bojové i nebojové operace omezující činnost ozbrojených sil, v protikladu se zvyšováním potřeby dosáhnout rychlého úspěchu. Navíc, citlivost na ztráty a potřeba limitování/minimalizaci vedlejších škod a poškození životního prostředí budou ve zvýšené míře ovlivňovat operace, stejně jako posilovat potřebu zodpovědnosti za ně a jejich přiměřenosti.

Pro ČR to znamená přijímat jen všestranně a hluboce zdůvodněné mezinárodní závazky s ohledem jednak na vlastní obranné zdroje (lidské, materiální, finanční) a jednak i na zajištění přiměřené bezpečnosti státu včetně podílu na mezinárodní bezpečnosti.